

„Služba má ísť za človekom. Nie človek za lôžkom.“

Vyjadrenie k smerovaniu reformy sociálnych služieb.

V Bratislave 17. septembra 2026

Vážená pani poslankyňa, vážený pán poslanec,

obraciame sa na Vás v mene Konferencie biskupov Slovenska, Slovenskej katolíckej charity, Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku a Evanjelickej diakonie ECAV na Slovensku. Slovenská katolícka charita (SKCH) a Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku (ED ECAV) ako zriadené cirkevné organizácie dlhodobo podporujú potrebu reformy financovania sociálnych služieb.

SKCH ako najväčší a ED ECAV ako druhý najväčší neverejný poskytovateľ sociálnych služieb na Slovensku s vážnym znepokojením vnímajú súbeh viacerých pripravovaných zmien, ktoré môžu zásadne ovplyvniť budúcu podobu starostlivosti o odkázaných ľudí. Našou obavou nie je jedna izolovaná zmena. Riziko vidíme predovšetkým v tom, akým smerom môžu jednotlivé opatrenia spoločne posunúť celý systém sociálnych služieb na Slovensku.

Prvou zásadnou oblasťou je budúcnosť ambulantných sociálnych a terénnych služieb. Práve tie sú jedným z nástrojov, ktoré umožňujú odkázanému človeku zostať čo najdlhšie vo svojom prirodzenom prostredí a zároveň poskytujú jeho rodine potrebnú pomoc a podporu.

Rodina, ktorá sa stará o odkázaného človeka, nepotrebuje iba finančnú podporu. Potrebuje aj dostupnú profesionálnu službu, ktorá jej umožní zabezpečiť starostlivosť v čase, keď opatrovateľ vybavuje nevyhnutné osobné alebo rodinné záležitosti, potrebuje si oddýchnuť alebo dočasne nemôže starostlivosť zabezpečiť v plnom rozsahu. Ambulantná služba preto nemá byť vnímaná ako alternatíva k rodinnej starostlivosti, ale ako jeden z nástrojov, ktoré umožňujú, aby bola rodinná starostlivosť dlhodobo udržateľná.

Rovnako dôležité sú terénne sociálne služby, ktoré podporujú človeka priamo v jeho domácom prostredí. Kombinácia neformálnej starostlivosti s dostupnou terénnou a ambulantnou podporou môže v mnohých prípadoch oddialiť alebo úplne eliminovať potrebu predčasného prechodu do pobytovej sociálnej služby.

Ak bude financovanie ambulantných služieb neisté alebo ekonomicky neudržateľné, poskytovatelia budú nútení obmedzovať ich kapacity alebo ich úplne zatvárať. Prípadne budú obmedzovať svoje služby pre zraniteľných klientov, ktorých nastavenie systému posunie do kategórie „stratových“. Budú nimi napríklad ľudia so zdravotným znevýhodnením s častými absenciami spôsobenými ich objektívnym zdravotným stavom. Dôsledkom nemusí byť iba zánik konkrétnej služby. Dôsledkom môže byť situácia, keď rodina jednoducho stratí reálnu možnosť ponechať svojho blízkeho doma.

Druhou vážnou témou je pripravované zvyšovanie maximálnych kapacít pobytových sociálnych služieb. Slovensko potrebuje reagovať na rastúci počet ľudí odkázaných na pomoc, avšak samotné zvyšovanie počtu lôžok v jednom zariadení nemôže nahradiť rozvoj služieb poskytovaných bližšie k človeku a jeho rodine.

Ak sa budú kapacity zariadení, ktoré sú dnes koncipované ako menšie, výrazne zväčšovať, musíme veľmi vážne diskutovať o tom, aký model starostlivosti tým na Slovensku vytvárame.

Človek neprichádza do pobytového zariadenia iba na niekoľko dní. Často sa stáva jeho domovom na posledné roky života. Preto nie je rozhodujúce iba to, koľko miest dokážeme vytvoriť, ale predovšetkým to, aké prostredie v nich človeku ponúkame a či je v ňom človek na prvom mieste.

Máme obavu, že veľkokapacitné zariadenia môžu postupne strácať komunitný a rodinný charakter. Čím väčšia je koncentrácia prijímateľov na jednom mieste, tým náročnejšie je zachovať individuálny prístup, osobné vzťahy, poznanie životného príbehu človeka a prostredie, v ktorom sa necíti ako klient systému, ale ako človek vo svojom domove.

Treťou témou je nastavenie podmienok sociálno-zdravotného systému, ktoré otvára príležitosti pre poskytovanie sociálnych služieb založených na komerčnej a korporátnej logike. Sociálne služby sú osobitnou oblasťou, pretože ich prijímateľom je často človek vo veľmi zraniteľnej životnej situácii. Považujeme za nevyhnutné, aby ekonomická efektívnosť a finančná výnosnosť nikdy neprevážili nad kvalitou služby, dôstojnosťou človeka a jeho individuálnymi potrebami.

Najväčšie riziko vidíme v kombinácii všetkých pripravovaných zmien.

Ak bude zároveň ekonomicky atraktívnejšie prevádzkovať veľké pobytové zariadenia, zvýšia sa ich kapacity a na druhej strane ekonomická udržateľnosť ambulantných a terénnych služieb zostane neistá, systém môže začať prirodzene smerovať ľudí k pobytovej starostlivosti.

Rodina potom môže mať formálne možnosť voľby, ale rozhodujúce bude, či v jej regióne bude dostupná služba, ktorú si človek a jeho blízki skutočne môžu vybrať a ktorú bude poskytovateľ schopný dlhodobo prevádzkovať. Rodina sa tak môže dostať do situácie, keď jej systém ponechá prakticky jedinú dostupnú cestu – umiestniť svojho príbuzného do pobytového zariadenia.

Reforma financovania sociálnych služieb by podľa nás mala vytvoriť podmienky, aby človek mohol zostať čo najdlhšie doma, vo svojej rodine a komunite. Mala by prispieť k skutočnému a dlhodobému rozvoju komunitne orientovaných ambulantných a terénnych služieb. Ak to už nie je možné, pobytová služba musí byť dostupná, kvalitná a v čo najväčšej miere pripomínať prirodzené domáce prostredie. Vytváranie takéhoto prostredia v pobytových službách je charakteristické pre charitné a diakonické zariadenia poskytujúce sociálne služby vo veľkej miere ľuďom, ktorí nie sú ekonomicky prínosní pre poskytovateľov s komerčným zámerom.

Neodmietame pobytové služby – sú nevyhnutnou súčasťou systému a pre mnohých ľudí jediným vhodným riešením. Odmietame však predstavu, že nedostatok sociálnych služieb vyriešime budovaním čoraz väčších zariadení.

Vyzývame poslancov Národnej rady SR, aby pri ďalšom legislatívnom procese ešte raz posúdili vzájomnú interakciu pripravovaných zmien. Nejde iba o financovanie poskytovateľov, ide o rozhodnutie, akým spôsobom sa bude Slovensko v nasledujúcich desaťročiach starať o svojich seniorov, ľudí so zdravotným postihnutím a ďalších odkázaných.

S úctivým pozdravom,

Mons. Peter Rusnák, v.r.
Sociálna subkomisia teologickej komisie KBS
emeritný biskup Bratislavskej eparchie

Mgr. Ivan Elko, v.r.
ECAV na Slovensku
generálny biskup

PaedDr. ThLic. Ivan Ružička, v.r.
generálny sekretár KBS

Mgr. Filip Macák
Slovenská katolícka charita, v.r.
riaditeľ

Ing. Mgr. Ľubica Szabóová Vysocká, v.r.
Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku
riaditeľka

Na vedomie:

Erik Tomáš
minister
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
Špitálska 4, 6, 8
816 43 Bratislava